

Уникални накити за големия празник

ПО СЛУЧАЙ НАЦИОНАЛНИЯ ПРАЗНИК НА БЪЛГАРИЯ 3 МАРТ, БЪЛГАРСКИЯТ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ В ПРАГА ОТКРИ ИЗЛОЖБАТА „БЪЛГАРСКИ ТРАДИЦИОННИ НАКИТИ“ В НАЦИОНАЛНИЯ ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ НА ЧЕХИЯ. ИЗЛОЖБАТА Е РЕЗУЛТАТ ОТ СЪВМЕСТНАТА РАБОТА НА ИНСТИТУТА, НАЦИОНАЛНИЯ ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ НА ЧЕХИЯ И ЕТНОГРАФСКИЯ МУЗЕЙ В ПЛОВДИВ. ВКЛЮЧВА ОРИГИНАЛНИ НАКИТИ ОТ XVIII, XIX И ПЪРВИТЕ ДЕСЕТИЛЕТИЯ НА XX ВЕК И ТРАДИЦИОННИ БЪЛГАРСКИ НОСИИ ОТ РАЗЛИЧНИТЕ ЕТНОГРАФСКИ ОБЛАСТИ.

Изящният летен дворец „Кински“, в който се помещава Националният етнографски музей, отвори на 1 март врати за всички онези, които пожелаха да надникнат в света на българското ювелирно изкуство от Възраждането.

По време на официалното откриване, думата последователно взеха официалните гости и организатори на оригиналното събитие: доц. д-р Ангел Янков, директор на Регионалния етнографски музей – Пловдив, д-р Михал Лукеш, генерален директор на Националния етнографски музей на Чехия и Галина Тодорова, директор на Българския културен институт.

Изложбата далеч не е първа по рода си. „Продължаваме

традиция – каза д-р Михал Лукеш, – започнала с обширната и впечатляваща изложба „България – земя и хора“, организирана през 1938 г. по случай 60-годишнината от Освобождането на България от османско робство. Тя протича под патронажа на чехословашкият президент Едуард Бенеш и на българския цар Борис III и става една от най-ярките изложби в историята на музея. Разположена в двата етажа на двореца, тя представя живота и културата на българския народ в цялата му гъстост и богатство и се превърнала в едно от най-впечатляващите събития в културния живот на тогавашна Прага. Значението и популярността ѝ подкрепят ре-

дица съпровождащи изяви, включително голямо градинско увеселение. В мрачното навечерие на Втората световна война, изложбата демонстрирала близостта и сходството на славянските народи и значението на славянската култура за Европа.“

Втора значима изложба, посветена на България, се състои в залите на музея в началото на 50-те години. Настоящата е трета по рода си и, както изтъкна доц. д-р Ангел Янков, „За нас е чест да я открием на 1 март, когато всички в България си връзваме усукани бели и червени кончета, наречени мартенички, които

символизират здравето, силата и плодородието – празник, за който можем да кажем, че е един от най-популярните и най-живи и до ден днешен.“

Неоценимата стойност на изложените накити е резултат от повече

от един фактор. В основата е материалът – повечето са изработени от злато и сребро. Далеч по-важно от материала е ювелирното майсторство, с което са изработени, което в българските земи има древни корени, израсли от културното наследство на траки, славяни и прабългари. Най-важният фактор е етнографската им стойност. Накитите имат обредно-магична функция. При раждане, годеж, сватба и смърт, в празник и в делник, накитът е бил неотменен дар. На него се приписва чудодейната сила – да пази от зло, да носи здраве и благополучие.

„Според народната вяра, българският традиционен накит е знак, символ и магия – каза Соня Семерджиева, главен уредник на Регионалния етнографски музей – Пловдив. – Той има апотропейна, защитна функция. Сложен на главата той пази ума, а по непокритите части от тялото, до основните отвори около дрехата – ръцете, пазвите – предпазва местата, откъдето може да нахлуе злото. Най-известният накит, пафтите, е предназначен да пази детеродните органи на жената. Коланът пък е символ на посветеност и полова зрялост. Накитът като цяло е и символ на семейно и социално положение – представената мизийска носия е била носена само 40 дни след сватбата. С нахлува-

нето на европейските влияния в края на 19 и началото на 20 век се видоизменят и самите накити и техният вид. Гривните, например, стават по-ефирни и понежни, накитите за глава отпадат, налагат се брошките.“

Целта на изложбата е да покаже многообразието на традиционната българска култура и изкуство чрез облеклото и аксесоарите към него – един цял микросвят, изпълнен с послания и закодирани фрази, почти непознат за европейца. „Надяваме се – усмихна се в края на думите си Соня Семерджиева – с изложбата да допринесем за опознаването на българската култура.“ ■

Галина Тодорова по време на откриването.

Изложбата „Български традиционни накити“ ще продължи в Националния етнографски музей в летния дворец „Кински“ до юли 2012 г.

Доц. д-р Ангел Янков и д-р Михал Лукеш